

Рецензия

**относно процедура за присъждане на образователната и научна
степен „доктор по психология”**

на дисертационен труд на тема „Социално-психологически аспекти на светската интеграция на младежи, отпадащи от еврейската ултраортодоксална образователна система”

Професионално направление: 3.2. „Психология“

Докторска програма: „Обща психология“

Докторант: Габреил Гавреалов, ВСУ „Черноризец Храбър”, Катедра „Психология”

Научни ръководители: доц. д-р Ивайло Лазаров и доц. д-р Петър Нешев

Рецензент: доц. д-р Ваня Господинова Христова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 385 от 17.06.2022 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

През последните десетилетия, изследванията върху образователните системи и учителския труд стават все по-популярни поради това, че учителската професия е професия със специален статус, чиято цел или краен продукт е изграждането на личността на ученика, формирането на неговите личностни качества, познавателна, емоционална и волева сфери.

Учителите са натоварени, с нелеката задача да осигурят интелектуалния растеж на децата, както и да подготвят всяко ново поколение да отговори на предизвикателствата на бъдещето.

От тази гледна точка дисертационният труд на Габреил Гавреалов разглежда актуална и значима проблематика за Израелската общност, разкриваща важната връзка, между избора на ултраортодоксалните подрастващи да напуснат формалното си образование в рамките на

ултраортодоксалната общност, и тяхното окончателно решение да не завършат обучението си в нея.

Основната хипотеза, която е изложена в дисертацията е, че ако не се предприемат мерки по адаптирането на ультраортодоксалната образователна система към променящите се условия на живот, наблюдаваните явления на отпадане на подрастващите от образователната система ще се увеличат. Поради тази причина, докторантът си поставя за цел да изследва феномена на младите ультраортодоксални тийнейджъри, които напускат ультраортодоксалната образователна система в опит да живеят един по-нов и светски начин на живот.

Дисертационният труд на Габреил Гавреалов е в обем от 166 страници, като съдържанието е структурирано в увод, три глави, изводи, препоръки, библиография и приложения. Цитирани са 118 източника на латиница.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертацията е логически изградена, и подчинена на цялостното разработване на изследователският проблем, на проверката на поставената изследователска хипотеза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В „Увода“ са представени основанията за разработването на дисертационният труд, както и неговите задачи, хипотези и ограничения.

Първа глава „Характеристики на образователната система и на израелското еврейско ультраортодоксално общество“ е теоретична. В първите два параграфа последователно и логически се разгръща проблематиката за ефектът от напускането на училище, теоретичните подходи разкриващи причините за това напускане и особеностите на

Израелската образователна система. В третият параграф, като продължение на предходните са разгледани особеностите на Израелското еврейско ултраортодоксално общество.

Четвъртият параграф е посветен на разкриването на особеностите на напускането на училище от юношите от еврейската ултраортодоксална образователна система. В последващите параграфи са разгледани управленските реакции на еврейското ултраортодоксално общество спрямо напускащите ученици, както и особеностите на периода на юношеството, като етап от развитието на личността. В края са формулирани изводите от представената глава.

Втора глава **„Методология, парадигма и изследователски критерии“** е посветена на методологията и методиката на емпиричното изследване. Прецизно са формулирани целта, задачите, предмета на изследването, хипотезите и методите за анализ на данните. Извадката на изследваните лица включва 40 респондента на възраст от 19 до 45 години.

За събиране на необходимата информация е използван методът на полу-структурирано интервю, въз основа на които е направен съответният анализ на получените резултати.

Изложението е написано логично, а докторантът демонстрира познаване на проблематиката и умения за логическа връзка между теоретичния подход и решаването на практическите въпроси.

В трета глава **„Констатации и интерпретации на резултатите“** са представени резултатите от проведеното изследване, като са анализирани взаимовръзките и влиянията на измерваните променливи.

Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това са изведени изводи и са предложени възможности за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване.

В **заклучението** е направено обобщение на получените резултати от дисертационното изследване. Направените изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с конкретната проблематика.

III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът към дисертационния труд вярно и точно отразява дисертационния труд, а публикациите по него са достатъчни и включват съществени страни от работата на докторанта.

Приемам формулираните от докторанта приноси, като бих искала още веднъж да подчертая част от тях:

- ✓ Изведени са параметрите, касаещи причините младите ултраортодоксални тийнейджъри, да напускат ултраортодоксалната образователна система в опит да живеят един по-нов и светски начин на живот.
- ✓ Представеният анализ подчертава необходимостта ултраортодоксалните лидери да осъзнаят факта, че част от учениците от тяхната образователна система изпитват сериозни затруднения, с които трябва да се справят, за да продължат образованието си.
- ✓ Доказана е необходимостта ултраортодоксалното образование да включи основни общи предмети в учебните си програми.
- ✓ Изведени са изводи, които биха били полезни в контекста на направения анализ и заключения от проведеното изследване. Основният извод от настоящото изследване е, че всички напуснали Yeshiva подрастващи страдат от системен дистрес, появяващ се още в процеса на обучение по Талмуд Тора. Установено е, че техните трудности не се дължат само на условията на образователна система. Става ясно, че се пренебрегват различните индивидуални

образователни умения на учениците и не се преподават основни общи предмети, като например английски език и математика, което в перспектива пречи на учениците да се започнат по-квалифицирана работа.

По дисертационния труд има посочени три публикации, в които са представени съществени части от труда.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

По същностните страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. В хода на разработването на дисертационния труд, и в качеството ми на рецензент докторантът се постара добросъвестно да отрази направените бележки.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд на Габреил Гавреалов има характер на самостоятелно научно изследване. С него авторът разкрива своите задълбочени теоретични познания и умения за провеждане и интерпретиране на емпирични изследвания. Дисертацията съдържа приноси както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект.

Въз основа на изложеното по-горе, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Габреил Гавреалов по „Обща психология“ професионално направление 3.2. „Психология“.

гр. Варна
26.06.2022 г.

Рецензент:
(доц. д-р Ваня Христова)